

Jak rozumieć i przeciwdziałać językowi wrogości?

W odwiecznej dyskusji o wartościach często nadaje się dużą wartość wolności wypowiedzi. Nie należy jednak zapominać, iż jest to tylko jedna z wartości, która nie koniecznie musi być priorytetem. Istnieje przecież wiele innych podstawowych praw człowieka, których ważność nie jest mniejsza od prawa do swobodnej wypowiedzi. Są to prawa takie jak: prawo do życia wolnego od strachu i zastraszenia, prawo do godności (zarówno na poziomie jednostki jak i grupy społecznej) oraz prawo do bycia pełnowartościowym członkiem społeczności bez cierpienia dyskryminacji.

Wnioski, które możemy wyciągnąć z historii Europy a w szczególności z rozprzestrzenienia się faszyzmu prowadzącego do Holokaustu, są jednoznaczne. Należy podkreślić, iż poglądy rasistowskie to nie jedne z wielu poglądów obecnych w dzisiejszych mediach. Rasizm to nie tylko jedna z opinii, lecz zabójcza trucizna odpowiedzialna za śmierć i cierpienie. Rasizm to nie pogląd, to zbrodnia!

Media kształtują nasze postrzeganie świata. Są one polem bitwy o kulturową hegemonię, bitwy prowadzonej przez rasistów przeciw demokratycznemu społeczeństwu. Sprawą etyki zawodowej jest niedopuszczenie do głosu rasistów i skrajnie prawicowych organizacji. Nie możemy pozwolić, by media stały się narzędziem rasistowskiej propagandy.

Była Jugosławia jest kolejnym przykładem ilustrującym, w jaki sposób podjudzanie do etnicznej nienawiści może wywołać zabójcze efekty. W całej Europie codzienne akty przemocy na tle rasowym poprzedzają oraz towarzyszą im rasistowskie wypowiedzi. Dziś już prawie nikt nie kwestionuje faktu, iż język wrogości jest niebezpiecznym zjawiskiem.

Jednakże odpowiedź na pytanie, jak mu przeciwdziałać, nadal jest przedmiotem wielu dyskusji. Czy rasizm powinien być tylko potępiany czy też prawnie karany? W zasadzie oba rozwiązania powinny być stosowane równocześnie.

3

Mianem języka wrogości (albo mowy nienawiści) określa się wypowiedzi mające na celu poniżyć, zastraszyć, albo podżegać do przemocy lub uprzedzeń w stosunku do osoby lub grupy ludzi na podstawie ich rasy, płci, wieku, etniczności, narodowości, religii, orientacji seksualnej, tożsamości płciowej, upośledzenia, języka, poglądów moralnych i politycznych, przynależności do danej klasy społecznej, wyglądu, zawodu, itd. Określenie język wrogości zawiera w sobie pisemną, ustną oraz wizualną komunikację wyrażoną w mediach jak również inne formy zachowań w środowisku publicznym, jakim jest na przykład Internet.

I Społeczeństwo obywatelskie i język wrogości

Być może w tych krajach europejskich gdzie społeczeństwo obywatelskie ma większe znaczenie ostracyzm¹ działa wystarczająco dobrze i nie ma wtedy potrzeby nadmiernego używania prawa. Należy jednak pamiętać, iż w wielu innych krajach, a w szczególności w państwach, gdzie demokracja jest stosunkowo nowym zjawiskiem, społeczeństwo obywatelskie nie jest wystarczająco silne, by przeciwdziałać językowi wrogości bez pomocy państwa. W niektórych przypadkach to właśnie społeczeństwo obywatelskie staje się sprawcą odpowiedzialnym za mowę nienawiści.

Zarówno prawo międzynarodowe (Międzynarodowa Konwencja o Eliminacji Wszelkich Form Dyskryminacji Rasowej), jak również narodowe regulacje prawne pozwalają na traktowanie języka wrogości jako przestępstwo. To, czego brakuje w większości spraw przeciw językowi wrogości to nie środki prawne, lecz chęć użycia tych środków ze strony władz. Pozarządowe organizacje mają wiele powodów, by krytykować rządy za ich hipokryzję związaną z ustanawianiem praw i nie używaniem ich przeciw językowi wrogości.

Słynny rosyjski dysydent Andriej Sacharow powiedział kiedyś: „mój kraj potrzebuje wsparcia, jak również nacisku”. Nowe rządy demokratyczne Europy również potrzebują wsparcia. Potrzebują one również nacisku by przedsięwziąć odpowiednie kroki przeciw językowi wrogości. Prawa przeciw językowi wrogości muszą być przestrzegane oraz aktywnie wspierane przez rząd, system sądowniczy jak również przez dziennikarzy oraz ich stowarzyszenia.

Zadaniem organizacji pozarządowych jest pytanie rządów europejskich o to, co zostało zrobione w związku z zaleceniem Rady Europy z 1997 roku, nawołującym do przedsięwzięcia konkretnych kroków przeciw językowi wrogości?

Rasistowski aktywiści są czasem przedstawiani jako ofiary cenzury lub męczennicy za sprawę wolności słowa. Jest to zwykły fałsz. W rzeczywistości to właśnie skrajni prawicowcy i rasiści próbują ocenzurować krytyczną analizę zjawiska rasizmu zawsze wtedy, kiedy nadarzy się ku temu okazja. Przykłady prób uciszenia krytyki ze strony antyrasistów przez skrajną prawicę poprzez groźby przemocy jak również poprzez wykorzystanie prawa cywilnego można zaobserwować w całej Europie. Takie zastraszanie niezależnych mediów jest nie do przyjęcia. W tym kontekście należy wspomnieć o istnieniu europejskiej sieci antyfaszystowskich magazynów (takich jak Searchlight, Nigdy Więcej, Antifa-Infoblatt oraz innych), które odgrywają bardzo ważną rolę w międzynarodowej walce z rasizmem i neofaszyzmem.

Konwencjonalne media nie są jedynym narzędziem do przekazywania idei zarówno pozytywnych i konstruktywnych, jak i negatywnych i destrukcyjnych. Internet i muzyka rockowa w szczególności stały się maszyną rozprzestrzeniającą rasową nienawiść, jak również przesłania antyrasistowskie i wielokulturowe.

Ruchy neonazistowskie zatrują serca i umysły młodych ludzi poprzez Internet oraz przemysł muzyczny związany z nazizmem. Skrajnie prawicowe grupy (takie jak Blood and Honour, Hammerskins czy International Third Position/European National Front) używają nowych mediów, by współpracować na międzynarodowym poziomie. Takie grupy można zwalczać tylko poprzez międzynarodową współpracę. Istniejące instytucje monitorujące (np. ECRI, European Commission against Racism and Intolerance) oraz instytucje wykonawcze mogłyby być użyte do tego celu. Nowe instytucje powinny powstać tam gdzie to wskazane. Wszystkie te instytucje powinny ściśle współpracować z pozarządowymi organizacjami zaangażowanymi w zwalczanie rasizmu.

Lecz nie tylko nowe media, również popularne media konwencjonalne ponoszą winę za wybuch ksenofobii, której skrajną formą jest rasizm. Media te wzmacniają negatywne stereotypy oraz pobudzają do hysterii przeciwko uchodźcom. Całe grupy etniczne czy to Romowie, czy też Czeczeni zostały napiętnowane. Poprzez dyskurs różnic rasowych media stworzyły podzieloną rasowo opinię publiczną. Bardzo ważnym jest, aby mass media były wyczułone na punkcie słownictwa, którego używają i zdały sobie sprawę z odpowiedzialności za utrzymanie dobrych stosunków etnicznych. Media powinny oddawać różnorodność oraz bogactwo kulturowe dzisiejszego wielokulturowego społeczeństwa. Udział mniejszości etnicznych wraz z ich kulturowym kapitałem w mediach jest szczególnie korzystny dla całego społeczeństwa.

Jednakże istnienie problemu rasizmu jest zbyt często negowane lub bagatelizowane zarówno przez polityków jak i media. Nie jest możliwe przeciwdziałanie problemowi bez publicznej debaty na jego temat. Również poprzez odmowę przedstawienia przypadków przemocy na tle rasowym media biorą odpowiedzialność za tolerowanie niebezpiecznych tendencji społecznych. Nie można dopuścić, by rasistowska działalność umykała niezależnej i krytycznej uwadze mediów. Jest ważnym, by media nie zaprzeczały czy też trywializowały problemu rasizmu i nietolerancji, lecz by bardziej uświadamiały w tej kwestii.

Odpowiedzialne dziennikarstwo nie polega na bezrefleksyjnym publikowaniu komunikatów prasowych, lecz na szukaniu prawdy o tym, co dzieje się w naszym społeczeństwie.

¹ wykluczenie z towarzystwa lub środowiska osoby, która mu się naraziła; też: atmosfera niechęci lub wrogości otaczająca taką osobę

II Przykłady międzynarodowych aktów prawnych przeciwjęzykowi wrogości

Organizacja Narodów Zjednoczonych, konwencja na temat eliminacji wszelkich form dyskryminacji rasowej (ICERD), artykuł 4:

Państwa zobowiązują się, między innymi, do uznania karanym przez prawo głoszenie poglądów lub idei opartych na przeświadczeniu o wyższości rasowej lub nienawiści, podżeganie do dyskryminacji rasowej... akty przemocy lub zachęcanie do takich aktów przeciw jakiegokolwiek rasie lub grupie ludzi innego koloru skóry lub etnicznych korzeni. Państwo zobowiązuje się do uznania nielegalnymi organizacji, które promują lub zachęcają do dyskryminacji rasowej.

Rada Europy, konwencja o przestępstwach popełnionych za pomocą Internetu

Pierwszy dodatkowy protokół do konwencji o przestępstwach popełnionych za pomocą Internetu z roku 2003. Uznanie za przestępstwa działań natury ksenofobicznej lub rasistowskiej popełnionych za pomocą systemów komputerowych. Organy państwowe powinny podjąć potrzebne środki pozwalające uznać za przestępstwo dystrybucję oraz udostępnianie publiczne materiałów rasistowskich poprzez systemy komputerowe.

Unia Europejska, decyzja o zwalczaniu rasizmu i ksenofobii

W interesie zwalczania rasizmu i ksenofobii każde Państwo Członkowskie zobowiązuje się, zgodnie z procedurą ustanowioną w tytule II, do zapewnienia skutecznej współpracy sądowej w odniesieniu do przestępstw polegających na następujących rodzajach zachowań, i, jeżeli jest to konieczne dla potrzeb tej współpracy, podjęcia kroków dla zapewnienia, by takie zachowania były objęte sankcją karną:

- publiczne podburzanie do dyskryminacji, przemocy lub nienawiści rasowej w odniesieniu do grup osób lub członków takich grup określonych ze względu na kolor skóry, rasę, wyznawaną religię albo pochodzenie narodowe lub etniczne;
- publiczne akceptowanie, z powodów rasowych lub ksenofobicznych, przestępstw przeciwko ludzkości i łamania praw człowieka;
- publiczna negacja przestępstw określonych w art. 6 Karty Międzynarodowego Trybunału Wojskowego dołączonej do Porozumienia Londyńskiego z dnia 8 kwietnia 1945 r., na tyle, na ile obejmują one zachowania pogardliwe i poniżające w stosunku do grup osób określanych przez odniesienie do koloru skóry, rasy, wyznawanej religii lub pochodzenia narodowego lub etnicznego;
- publiczne rozpowszechnianie lub dystrybuowanie opracowań, obrazów i innych materiałów będących wyrazem rasizmu i ksenofobii;
- uczestnictwo w działalności grup, organizacji lub stowarzyszeń, dotyczącej dyskryminacji, przemocy lub nienawiści rasowej, etnicznej lub religijnej.

Sources

www.searchlightmagazine.com	Searchlight Magazine and Educational Trust
www.media-awareness.ca	Media Awareness Network
www.indexonline.org	Index on Censorship
www.ifex.org	International Freedom of Expression Exchange

III Inicjatywa UNITED przeciwko skrajnie prawicowym ekstremistom

Ta broszura tematyczna została opracowana w ramach projektu **“Civil Society Against Right-Wing Extremism – Developing New Lifelong-learning Strategies for NGOs”**. Jest to projekt wspierany przez program Komisji Europejskiej „Grundtvig” i wdrażany przez UNITED dla Intercultural we współpracy z:

- ARI Immigrant Association Rieti, Włochy – www.ariweb.it
- DUHA - Rainbow Association, Czechy – www.duha.cz
- Kulturbüro Sachsen, Niemcy – www.kulturbuero-sachsen.de
- Movement Against Intolerance, Hiszpania – www.movimientocontralaintolerancia.com
- MTP Oradea, Rumunia – www.mtporadea.ro
- Stowarzyszenie Nigdy Więcej, Polska – www.nigdywiecej.org
- Norwegian People's Aid, Norwegia – www.antirasisme.no
- People Against Racism, Słowacja – www.rasizmus.sk
- Uniwersytet w Wenecji, Włochy – www.unive.it/masterim

Informacje na temat projektu "Civil Society Against Right-Wing Extremism" Inicjatywa "Zjednoczeni przeciwko pravicowemu ekstremizmowi"

Projekt ten został opracowany po wielu latach doświadczeń sieci UNITED w prowadzeniu kampanii przeciw dyskryminacji oraz po wnikliwej analizie obecnych trendów europejskiej opinii publicznej aktywnej w walce przeciw pravicowemu ekstremizmowi, rasizmowi i dyskryminacji.

Doświadczenie ukazuje, iż pomimo ogromnej i wspaniałej pracy wykonanej przez wiele organizacji aktywnych w tej dziedzinie, wiele organizacji pozarządowych posiada małą wiedzę na temat demokratycznych instytucji i ich procedur. Niemniej jednak istnieją efektywne sposoby radzenia sobie z dyskryminacją na poziomie lokalnym i regionalnym poprzez innowacyjne i nieformalne strategie edukacyjne. Są również sposoby nadania najlepszym praktykom wymiaru europejskiego.

Celem projektu jest stworzenie dostępnego w całej Europie systemu antyrasistowskiej edukacji dla dorosłych. Bezpośrednie cele to: stworzenie procedur ułatwiających pracę grup lokalnych działaczy oraz członków organizacji pozarządowych aktywnych w dziedzinie edukacji antyrasistowskiej, ich szkolenie w antyrasistowskiej edukacji w Europie. Grupą docelową, do której projekt ma trafić są działacze organizacji pozarządowych. Spodziewane jest również, iż projekt dotrze poza grupę docelową, głównie do niekorzystnie położonych grup społecznych, które mają mniej szans na zdobycie edukacji gdzie indziej. Głównymi działaniami mają być identyfikacja, selekcja i rozpowszechnianie najlepszych praktyk w dziedzinie antyrasizmu, jak również konferencje, warsztaty i kampanie, które w efekcie przyniosą następujący dorobek: publikacje, podręczniki, broszury informacyjne, strony internetowe oraz materiały do kampanii.

Co to jest UNITED?

UNITED for Intercultural Action jest europejską siecią przeciw nacjonalizmowi, rasizmowi, faszyzmowi oraz wspierającą imigrantów i uchodźców. Ponad 560 organizacji z różnych środowisk i różnych krajów europejskich pracuje wspólnie na zasadzie wolontariatu. Organizacje te łączą się poprzez UNITED. UNITED jest i pozostanie niezależne od partii politycznych, organizacji i państw aczkolwiek szuka aktywnej współpracy z innymi antyrasistowskimi inicjatywami w Europie. Poprzez UNITED organizacje dzielą się informacjami, spotykają i planują wspólne akcje. Kampanie są planowane i omawiane na konferencjach organizowanych przez UNITED. Organizacje o podobnych ideałach spotykają się na tych konferencjach i wspólnie pracują nad konkretnymi projektami i tematami. Informacje są otrzymywane od ponad 2000 organizacji i przekazywane do ponad 2500 grup w Europie. Jeśli chcesz się zaangażować, to przedyskutuj idee i cele UNITED wewnątrz twojej organizacji. Powiadom nas o tym czy twoja organizacja chciałaby dołączyć lub otrzymać informacje. I dodaj nas do swojej listy mailowej!

Stowarzyszenie "NIGDY WIĘCEJ"

Stowarzyszenie "NIGDY WIĘCEJ" powstało latem 1996 r. Naszą aktywność prowokuje polityka obojętności wobec narastającej fali nienawiści do innych narodów, odradzającej stare konflikty i szerzącej szowinizm, stosowana przez władze państwa polskiego oraz brak jednoznacznego sprzeciwu społecznego wobec tej sytuacji. Zmieniamy ten stan poprzez budowę społecznej grupy nacisku w celu eliminacji wszelkich zbrodniczych ideologii.

Realizacji naszych celów służą: działalność wydawnicza, współpraca ze środkami masowego przekazu, działalność edukacyjna i oświatowa, mobilizowanie na ich rzecz wszelkich osób i środowisk aktywnych na arenie społecznej, kulturalnej i politycznej.

Wydajemy kwartalnik "NIGDY WIĘCEJ", najpoważniejsze w Polsce pismo zajmujące się w ciekawy i w pełni profesjonalny sposób tematyką neofaszyzmu i przeciwstawiania się mu, jest ono wysoko cenione i życzliwie odbierane przez bardzo różnych czytelników.

*Autor: Rafał Pankowski, Stowarzyszenie NIGDY WIĘCEJ i Collegium Civitas, Polska - rafal_pankowski@yahoo.com
tłum. całości z j.angielskiego: PK*

Stowarzyszenie "NIGDY WIĘCEJ"

PO Box 6, 03-700 Warszawa 4 (prosimy załączyć kopertę i znaczek)

tel. 0601 360 835

e-mail: redakcja@nigdywiecej.org, www.nigdywiecej.org

konto: Stowarzyszenie "NIGDY WIĘCEJ": PKO BP I Oddział Centrum, Warszawa, 25 1020 1013 0000 0902 0129 5898

UNITED for Intercultural Action

European network against nationalism, racism, fascism and in support of migrants and refugees

Postbus 413 NL-1000 AK Amsterdam, Netherlands, phone +31-20-6834778, fax +31-20-6834582

info@unitedagainstracism.org, www.unitedagainstracism.org

Thematic leaflet no. 3, 2008

The European Union

against discrimination

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

Education and Culture

Socrates
Grundtvig

Informacje zawarte w niniejszym tekście niekoniecznie odzwierciedlają stanowisko lub opinie naszych sponsorów. Sponsorzy nie są odpowiedzialni za jakiegokolwiek wykorzystanie tego materiału.

Publikacja jest częścią projektu „Społeczeństwo obywatelskie przeciwko pravicowemu ekstremizmowi” i możliwa była dzięki wsparciu programu Grundtvig Unii Europejskiej.